
การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเทศบาลนครพิษณุโลก

Development of Strategic Plan of Aging Welfare, Case Study of

City Municipal, Phitsanulok

ศราววุฒิ บัณฑิตเมธาพงศ์*

Sarawoot Bunditmathaphong

ดร.สุกิจ ขอเชื้อกลาง**

Dr.Sukij Khocheaklang

ดร.ธนัช กนกเทศ***

Dr.Thanach Kanoktes

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุผู้สูงอายุเทศบาลนครพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุเทศบาลนครพิษณุโลก ด้วยการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) โดย 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตเทศบาลพิษณุโลก จำนวน 371 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแหล่งข้อมูล คือ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 4 คน คือ ปลัดเทศบาลนครพิษณุโลก ผอ.กองสวัสดิการและสังคม ผอ.กองวิชาการและแผนงาน ผอ.สำนักงานการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป 10 คน แล้วจึงนำข้อมูลมาประมวลเป็นข้อเสนอแนะสู่การพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนยุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุได้มีการจัดทำแผนพัฒนายังตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุไม่ครอบคลุมโดยสาเหตุหลักของปัญหาจากการเป็นสังคมเมืองของเทศบาลนครพิษณุโลก สังคมมีความหลากหลาย มีสภาพสังคมแบบตัวใครตัวมัน จึงส่งผลกระทบต่อการทำงานร่วมกันทำกิจกรรม เป็นภาระหน้าที่ของเทศบาลที่ต้องแก้ไขความต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการมากที่สุดคือ ด้านรายได้ รองลงมา คือ ความต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุด้านความมั่นคงทางสังคม และด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล และด้านนันทนาการ ในระดับมากตามลำดับ 2 ผู้วิจัยเสนอแนะข้อมูลเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อให้ตรงต่อความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ และแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ครบถ้วนมากขึ้น ไว้ในแต่ละด้าน กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถเติมเต็มความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุ แผนยุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุเทศบาลนครพิษณุโลก ภายใต้การเป็นสังคมเมืองทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเท่าเทียม

คำสำคัญ : การพัฒนายุทธศาสตร์ / สวัสดิการ / ผู้สูงอายุ / สังคมผู้สูงอายุ

*นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยนเรศวร

**อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยนเรศวร

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to analyze strategic plan of aging welfare Phitsanulok. 2) To study some informations for develop the strategic plan of aging welfare Phitsanulok. with 1) quanlitative research aging with 60 and over years whose birthplace are in Phitsanulok municipality. Sample Random by Krecie and Morgan. The sample were 371 of aging Tool used in this research were open ended questionnaire, 2) qualitative research, by documentaly research and indepth interview, the government officers of aging field the researcher used purposive sampling form 4 is Municipal Deputy Director of Social Welfare. Office Director of Technical and Planning Office Director of Department of Public Health and Environment. and aging sampling is 10, data analysis used content analysis from indepth interview then applied with the development strategic plan of aging welfare. This research found 1.that although the strategic plan of aging welfare has already been done, but it did not respond the aging needs. The main cause was the urban society of Phitsanulok Municipality, Which was various in a centralized society effects on group activity. It is the duty of municipality to correct this problem. The overall need of aging welfare was at high level the most need was in the income social security also was at the most level followed by health and medical care respectively by recreation followed by building service and network support at medium level and the need for residential house at medium level. 2. The researcher has made information to suggest developing the strategic plan of aging welfare of Phitsanulok. Municipality to meet the need of aging, to solve the aging problem more completely. To conclude, the results of this study can be filled the strategic plan of aging welfare of Phitsanulok Municipality under the urban society to help the aging having good quality of life and well-being to live equality in urban society.

Keywords : Development strategic / Welfare / Aging / Aging society

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) มีประชากรสูงอายุมากกว่า 60 ปี ถึงร้อยละ 11.97 ของประชากรทั้งประเทศ (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2553) ประเทศไทยการเพิ่มของประชากรสูงอายุของประเทศไทยยังคงมีอัตราเพิ่มอย่างรวดเร็ว ในขณะที่วัยทำงานซึ่งเป็นวัยที่ดูแลผู้สูงอายุก็ลดลงตามเช่นกันอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์การแพทย์อัตราการตายในผู้สูงอายุจึงลดลงนโยบายการคุมกำเนิดที่ประสบผลสำเร็จ ประชากรวัยเด็กจึงลดลงตามไปพร้อมกับสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงและเจริญเติบโตขึ้น อัตราการเกิดและอัตราการตายที่ลดลงส่งผลให้ประเทศไทยประสบกับปัญหาสังคมผู้สูงอายุขนาดและแนวโน้มของประชากรสูงอายุนับประเทศสถิติที่ในปี พ.ศ.2553 ประเทศไทยมีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.9 ในปี พ.ศ. 2553 เป็นร้อยละ 25 ในปี พ.ศ. 2573 หรือเพิ่มเป็นมากกว่า 2 เท่าตัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) จากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าในปี พ.ศ. 2553 ประชากรสูงอายุของไทยมีประมาณ 8 ล้านคน และจะเพิ่มเป็นเท่าตัวคือประมาณ 17 ล้านคนในอีก

20 ปีข้างหน้า จากการคาดการณ์จำนวนประชากรผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุจำแนกตามเพศในปี พ.ศ. 2553 จำนวนผู้สูงอายุชายมีน้อยกว่าผู้สูงอายุหญิง คือ ผู้สูงอายุเพศชายจำนวน 3.5 ล้านคน และผู้สูงอายุเพศหญิง 4.5 ล้านคน แต่ใน 20 ปีข้างหน้า จำนวนผู้สูงอายุชายจะเพิ่มเป็น 7.7 ล้านคน ในขณะที่ผู้สูงอายุเพศหญิงจะเพิ่มเป็น 10 ล้านคน (สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย, 2553, หน้า 14) โดยภาคเหนือตอนล่างมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 11.4 (โสภณ แท่งเพชร, 2550, หน้า 9-10) จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างเป็นจังหวัดที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก มีการย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน ศึกษา จำนวนมากเพราะเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนล่าง และยังเป็นเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง การเดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดพิษณุโลกจึงมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตเมืองพิษณุโลกซึ่งอยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของเทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลกมีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 93,990 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก, 2554) จากประชากรทั้งจังหวัด จำนวน 851,357 คน (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2554) แบ่งเป็นประชากรผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก จำนวน 11,602 คน (แผนพัฒนาสามปีเทศบาลนครพิษณุโลก พ.ศ. 2554-2556, 2554) หลังจากมีนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นทำให้การดูแลผู้สูงอายุตกไปอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย งานก็ได้ถูกโอนมาเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนทั้งสี่ด้าน คือ แผนงานให้บริการด้านสุขภาพอนามัย แผนงานส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งด้านองค์ความรู้และคนพิการ แผนงานส่งเสริมอาชีพหรือรายได้ของผู้สูงอายุและคนพิการ และการจัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ นโยบายดังกล่าวนี้เป็นนโยบายที่ทางภาครัฐนั้นกำหนดไว้และให้ท้องถิ่นนั้นนำมาปฏิบัติตามให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพียงอย่างเดียว การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขั้นพื้นฐานตามนโยบายของรัฐบาลนั้นเทศบาลนครพิษณุโลกได้มีการขับเคลื่อนทำตามมาโดยตลอดจากข้อมูลในแบบเสนอข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อคัดเลือกเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุประจำปี 2554

จากแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเทศบาลในยุทธศาสตร์ที่ 5 การขยายทุนทางสังคมสร้างอาชีพและสวัสดิการให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง แนวทางพัฒนาที่ 2 แผนงานขยายการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้การมีส่วนร่วมในชุมชน และแนวทางการพัฒนาที่ 3 แผนงานจัดสวัสดิการและพัฒนาอาชีพชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้และมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลนครพิษณุโลกมีแผนยุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุเป็นแนวทางการขับเคลื่อนที่ชัดเจนตรงต่อความต้องการของประชาชน โดยทั่วไปยังคงเป็นโครงการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุที่ทำอยู่ในปัจจุบันเป็นการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์และศึกษาแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลนครพิษณุโลก ด้วยการคำนึงถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ของเทศบาลนครพิษณุโลก ให้ครอบคลุมตรงต่อความต้องการของผู้สูงอายุโดยศึกษาจากปัจจุบันว่าสามารถตอบสนองความต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมากน้อยเพียงใด และเสนอแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลนครพิษณุโลกว่าให้มีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุด้านต่างๆที่มั่นคงรองรับสถานการณ์ผู้สูงอายุในปัจจุบันและอนาคต การศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยใช้พื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลกเป็นพื้นที่การศึกษา โดยผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษานี้จะช่วยให้เทศบาลนครพิษณุโลกจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุได้มากขึ้น มากกว่าการรอรับบริการจากภาครัฐที่อาจจะยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความเป็นสุข เสมอภาค เป็นธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการปรับตัวที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงของ สภาพ

เศรษฐกิจ สังคม การเมือง อีกทั้งยังสามารถเป็นแนวทางให้เทศบาลอื่นๆ นำไปปรับใช้กับพื้นที่ของตนเอง เป็นการเพิ่มจุดแข็งที่จะรับกับสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุ เป็นประโยชน์ต่อวิถีความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุผู้สูงอายุเทศบาลนครพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุเทศบาลนครพิษณุโลก

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยแบ่งขอบเขตด้านการวิจัยออกเป็น 3 ด้าน คือขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และระยะเวลาในการศึกษา ดังนี้

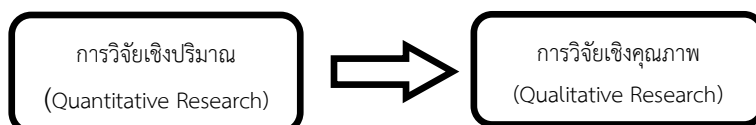
1. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา เพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลนครพิษณุโลก ถอดเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านรายได้ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคมครอบครัวผู้ดูแล ด้านการสร้างบริการ และเครือข่ายการเกื้อหนุน มาประยุกต์ในการศึกษา การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่นั้นผู้วิจัยกำหนดเขตพื้นที่ที่จะทำการการศึกษาวิจัยไว้ที่เทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

3. ระยะเวลาในการศึกษาผู้วิจัยดำเนินการศึกษาในช่วงระยะเวลา 1 สิงหาคม 2555 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2555

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลนครพิษณุโลก ครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) โดยผู้วิจัยจะทำการวิจัยเชิงปริมาณก่อนแล้วนำข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณมาเป็นข้อมูลในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quatitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลพิษณุโลกชาย (60 ปีขึ้นไป) 4,270 คน คนชราหญิง (60 ปีขึ้นไป) 5,923 คน รวมเป็นจำนวน 10,643 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie and Morgan, ได้กลุ่มตัวอย่างที่ได้ 371 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด 371 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบผสมผสาน ปลายปิดและปลายเปิด (Open-ended and Close-question) ประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ภูมิสำเนา ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบแบบ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลนครพิษณุโลกอย่างไร เป็นลักษณะแบบเลือกตอบแบบ (Rating Scale) โดยมีการแบ่งคำตอบให้เลือก 3 ระดับ น้อย ปานกลาง มาก

ตอนที่ 3 ส่วนที่ 1. แบบสอบถามสอบถามความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ มีลักษณะแบบเลือกตอบแบบ (Rating scale) เช่นเดียวกับตอนที่ 2

ส่วนที่ 2. แบบสอบถามแบบปลายเปิด เรียงลำดับตามความต้องการสวัสดิการของผู้ตอบแบบสอบถาม พร้อมข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามแบบปลายเปิด ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม และกำหนดหมายเลขประจำแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (spss) สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยการวิจัยเชิงปริมาณสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาศาสตร์โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลประกอบไปด้วย

1. วิจัยเอกสาร
2. ผู้ให้ข้อมูล

1) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปลัดเทศบาลนครพิษณุโลก ผอ.กองสวัสดิการสังคม ผอ.กองวิชาการและแผนงาน ผอ.กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลนครพิษณุโลก จำนวน 4 คน

2) ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเอกสารโดยผู้วิจัยศึกษาและประมวลข้อมูลจากเอกสาร หนังสือราชการ บทความวิชาการ วารสารทางวิชาการ หนังสือวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และนำข้อมูลมาประกอบเป็นข้อมูลของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งกำหนดประเด็นคำถามจากผลการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเอกสารซึ่งแบบสัมภาษณ์มุ่งประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่เทศบาลนครมีการจัดทำกันอยู่ในปัจจุบัน กระบวนการดำเนินงาน แนวคิด วัตถุประสงค์ ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ เสนอความต้องการสวัสดิการของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อประกอบการสัมภาษณ์ และจึงนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเสนอเพื่อเป็นแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเอกสารโดยงานวิจัยนี้ผู้วิจัยทำการรวบรวมเอกสาร หนังสือราชการ บทความวิชาการ วารสารทางวิชาการ หนังสือวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ

ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลนครพิษณุโลก

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเอกสารมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์โดยตรง เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เมื่อผู้วิจัยสามารถสรุปใจความสำคัญที่ได้จากการบทสัมภาษณ์ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลที่ได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ และกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาที่บูรณาการที่ยั่งยืน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล พบว่าการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลนครพิษณุโลกทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ด้านที่พักอาศัย ด้านความมั่นคงทางสังคมครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง และด้านนันทนาการ โดยภาพรวมนั้น พบว่าความต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการมากที่สุดคือ ด้านรายได้ รองลงมา คือ ความต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุด้านความมั่นคงทางสังคม อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน รองลงมา คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล รองลงมา ด้านนันทนาการ รองลงมา คือ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่พักอาศัยมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้สรุประดับความต้องการสวัสดิการในแต่ละด้านพร้อมเสนอแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุแยกรายด้าน ดังนี้

1. ด้านรายได้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$) = 2.58 (S.D.) = 0.39 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีความต้องการ ให้มีการจัดตั้งกองทุนเงินออมในชมรมผู้สูงอายุในชุมชน (โดยหักจากเบี้ยยังชีพที่รัฐจ่ายให้) เพื่อใช้เป็นเงินฉุกเฉินยามเจ็บป่วยหรือประสบปัญหาด้านการเงินมากที่สุด รองลงมาคือ ความต้องการเบี้ยยังชีพที่นอกเหนือจากเบี้ยยังชีพที่รัฐบาลจ่ายให้ตามขั้นบันไดอายุ รองลงมาคือ ความต้องการมีอาชีพให้ทำเพิ่มรายได้ในกรณีที่ไม่มียาติ หรือลูกหลานเลี้ยงดู และน้อยที่สุดคือ ความต้องการอบรมฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้

2. ด้านความมั่นคงทางสังคม โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$) = 2.54 (S.D.) = 0.41 เช่นเดียวกันเมื่อพิจารณารายข้อแล้วก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีความต้องการ มากที่สุด คือ ความต้องการการยอมรับจากครอบครัว เพื่อนบ้าน และสังคม รองลงมา คือ ความต้องการอยู่ในสังคมอย่างมั่นคงได้รับการยอมรับจากสังคม โดย รองลงมา คือ ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนได้จัดขึ้นมาไม่ว่าจะจัดเฉพาะผู้สูงอายุหรือบุคคลทั่วไปสามารถเข้าร่วมได้ โดย และความต้องการที่น้อยที่สุด คือ ความต้องการทำประโยชน์ต่อชุมชน โดยได้รับการเชิญเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นการพัฒนาชุมชนร่วมพัฒนาบูรณะศาสนสถาน

3. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{x}$) = 2.46 (S.D.) = 0.40 เมื่อพิจารณารายข้อแล้วก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีความต้องการเข้ารับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลที่ได้มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด รองลงมา คือ มีความต้องการอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารที่เหมาะสม ความต้องการรองลงมาคือ ความต้องการให้ชุมชนนั้นเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ และน้อยที่สุด คือความต้องการมีกองทุนหลักประกันสุขภาพในชุมชน

4. ด้านนันทนาการ โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$) = 2.42 (S.D.) = 0.50 เช่นเดียวกันเมื่อพิจารณารายข้อแล้วก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีความต้องการการกิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุเพื่อรักษาสุขภาพจิตผู้สูงอายุ รองลงมา คือ ความต้องการสถานที่แลกเปลี่ยนความรู้พบปะ พูดคุย สังสรรค์ เพื่อคลาย

ความเหงา รองลงมา คือ ความต้องการมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย และความต้องการน้อยที่สุด คือ ความต้องการการไปทัศนศึกษาออกสถานที่ ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ดังนี้ ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุ โดยจัดทำโครงการสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ, โครงการสร้างศูนย์สุขภาพ เพื่อพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น, โครงการทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่ ไหว้พระ 9 วัด

5. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$) = 2.22 (S.D.) = 0.51 เมื่อพิจารณารายชื่อแล้วก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีความต้องการมากที่สุด คือ ความต้องการเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ รองลงมา คือ ความต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารสวัสดิการผู้สูงอายุ ที่รัฐบาลจัดให้มี รองลงมา คือ ความต้องการมีสถานที่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม (จัดทำห้องสมุด) รองลงมาคือ ความต้องการมีการจัดตั้งฅาปนกิจสงเคราะห์ในชมรมผู้สูงอายุในชุมชนนั้น โดย และความต้องการสวัสดิการที่น้อยที่สุด คือ ความต้องการการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ หรือผู้มีจิตเมตตาเมื่อได้รับความเดือดร้อน

6. ด้านที่พักอาศัย โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$) = 2.08 (S.D.) = 0.54 เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณารายชื่อแล้วก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีความต้องการรายข้อมากที่สุด คือ ความต้องการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม รองลงมา คือ ความต้องการพักบ้านคนชราที่เพียงพอ โดย รองลงมา คือ ความต้องการคนดูแลเมื่ออยู่ในบ้านพักคนชรา และความต้องการที่น้อยที่สุด คือ ความต้องการมีที่พักอาศัยเป็นของตนเอง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยใช้การวิจัยเอกสาร และแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลพบว่า แผนพัฒนาเทศบาลได้กำหนดงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คือยุทธศาสตร์ที่ 5 ในเรื่องของการขยายทุนทางสังคมสร้างอาชีพและสวัสดิการให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา 2 แนวทางได้แก่

แนวทางการพัฒนาที่ 2 แผนงานขยายการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้การมีส่วนร่วมใน โดยจะจัดให้มีการสนับสนุนกิจกรรมชมรมเครือข่ายผู้สูงอายุ เป้าหมายของแนวทางการพัฒนานี้ คือ การอุดหนุนเงินงบประมาณให้กับชมรมเครือข่ายผู้สูงอายุจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ เสริมสร้างพัฒนาศักยภาพศูนย์บริการผู้สูงอายุวัดอรุณฯ

แนวทางการพัฒนาที่ 3 แผนงานจัดสวัสดิการและพัฒนาอาชีพชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้และมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ป่วยเอดส์ แต่จะต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่เทศบาลได้กำหนดไว้ว่าผู้ที่สมควรได้รับการช่วยเหลือสร้างหลักประกันรายได้แก่ผู้สูงอายุ (สงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา) แต่จะต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่เทศบาลได้กำหนดไว้เช่นเดียวกัน พัฒนาสังคมของผู้สูงอายุ โดยจะสนับสนุนกิจกรรมทางสังคม การพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ ด้วยการเพิ่มศักยภาพผู้สูงอายุและการศึกษาดูงาน การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการและผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2554-2556 อย่างชัดเจน

จากแผนพัฒนาเทศบาลยุทธศาสตร์การพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุปัจจุบันได้มีการดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาแล้ว แต่ดำเนินงานยังไม่ครอบคลุม ยืนยันจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยสรุปผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลยังมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย และยังมี ความต้องการสวัสดิการด้านต่างๆอยู่ในระดับมาก ซึ่งนั่นหมายถึงการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุม และยังไม่เพียงพอตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยได้ทำการเสนอแนะข้อมูลการเสนอแนะแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านรายได้ ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลประกอบการพัฒนา ดังนี้ 1) ส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีรายได้เพิ่ม โดยจัดโครงการจัดฝึกอบรมอาชีพผู้สูงอายุ, จัดโครงการเงินออมในชมรมผู้สูงอายุในชุมชน (โดยหักจากเบี้ยยังชีพที่รัฐ

จ่ายให้) สนับสนุนแหล่งเงินทุนประกอบอาชีพ โดยจัดทำโครงการจัดตั้งกองทุนกู้ยืมสำหรับผู้สูงอายุ และโครงการสำรวจรายได้ผู้สูงอายุ และขึ้นบัญชีเพื่อรับเงินค่าครองชีพพิเศษ 2) ส่งเสริมการยกเว้นภาษี โดยการจัดโครงการสำรวจรายได้ผู้สูงอายุ และขึ้นบัญชีเพื่อยกเว้นภาษี

2. ด้านความต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุด้านความมั่นคงทางสังคม ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลประกอบการพัฒนา ดังนี้ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นคลังความรู้การพัฒนาเทศบาล และดูแลเยาวชน โดยจัดโครงการเสวนาให้ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็นสะท้อนปัญหาสังคมพร้อมเสนอแนวทางพัฒนา และเสริมสร้างให้เป็นเทศบาลแห่งความสุขและปลอดภัย โดยจัดโครงการสายด่วนผู้สูงอายุ, โครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน

3. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลประกอบการพัฒนา ดังนี้ ส่งเสริมการจัดบริการสาธารณสุขอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ได้รับความสะดวกสบายในการใช้บริการสาธารณสุข โดยจัดทำโครงการตรวจสุขภาพนอกสถานที่, โครงการปรับปรุงระบบบริการและลดขั้นตอนให้บริการที่รวดเร็วขึ้น, โครงการเพิ่มช่องทางด่วนเฉพาะอำนวยความสะดวกผู้สูงอายุ, โครงการจ่ายยาดีมีคุณภาพ

4. ด้านนันทนาการ ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลประกอบการพัฒนา ดังนี้ ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุ โดยจัดทำโครงการสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ, โครงการสร้างศูนย์สุขภาพ เพื่อพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น, โครงการทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่ ให้พระ 9 วัด

5. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลประกอบการพัฒนา ดังนี้ 1) เพิ่มการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุและบริการสาธารณะ โดยจัดโครงการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย สิทธิของผู้สูงอายุควรได้รับ, 2) โครงการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุรักสุขภาพ, โครงการก่อสร้างเพิ่มจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ลดราคาค่าบริการโดยสารสาธารณะ และค่าเข้าชมหอสมุดฟรีราคา

6. ด้านที่พักอาศัย ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลประกอบการพัฒนา ดังนี้ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและอุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติ โดยจัดทำโครงการสร้างบ้านพักคนชรา, โครงการดูแลอุปการะผู้สูงอายุตลอดชีวิต

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่องการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์สวัสดิการผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเทศบาลนครจังหวัดพิษณุโลก ครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถนำผลการศึกษา มาสรุปประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

จากแผนพัฒนาเทศบาลยุทธศาสตร์การพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุปัจจุบันได้มีการดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาแล้ว และดำเนินงานต่อเนื่องมีความครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุมาก แต่จากระดับความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสวนทางกับความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากซึ่งนั่นหมายถึงการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุม และยังไม่เพียงพอตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระพีพรรณ คำหอม และคณะ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการบริการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ตอบสนองความต้องการด้านกายภาพของผู้สูงอายุเป็นอย่างดีแต่ไม่ตอบสนองความต้องการด้านจิตใจและจิตวิญญาณของผู้สูงอายุ บริการสถานสงเคราะห์มีพอเพียงแต่ไม่เป็นธรรม ผู้สูงอายุที่มีฐานะดีและปานกลางค่อนข้างดีได้รับประโยชน์ ส่วนผู้สูงอายุที่ยากจนก็ไร้ที่พึ่งพา บริการเบี้ยยังชีพและบริการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นการกระจายเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ บริการฌาปนกิจสงเคราะห์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเป็นบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนมากกว่าบริการอื่น ๆ ที่รัฐดำเนินการนอกจากนี้ยังพบว่า บริการส่วนใหญ่ที่รัฐ

จัดให้ผู้สูงอายุไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรมเพราะผู้สูงอายุกลุ่มยากจน ไร้ญาติ ไม่มีผู้ดูแลไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้

ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านรายได้ จะพบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านรายได้ในระดับมาก แม้มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แต่ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านรายได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมพิศ มีสุข (2554) พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการด้านรายได้มากที่สุด โดยต้องการให้เพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุรองลงมา คือ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดอบรมอาชีพให้กับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ และต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีกองทุนเงินกู้สำหรับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีรายได้หลักมาจาก เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บำนาญ และลูกหลานให้ใช้จ่าย เพียงพอต่อการใช้จ่ายเพราะไม่มีรายจ่ายประจำ ส่วนที่ยังไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย เพราะภาระหนี้สิน ผู้สูงอายุที่ไม่ต้องการมีรายได้เพิ่ม เพราะครอบครัวมีความมั่นคงทางรายได้ และสภาพร่างกายไม่อำนวยต่อการทำงาน แต่ผู้สูงอายุส่วนมากยังมีความคิดเห็นว่ายังคงมีความต้องการมีรายได้เพิ่มเพราะค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบัน ผู้สูงอายุบางรายสภาพร่างกายยังสามารถทำงานได้และยังคงต้องการมีงานทำตามความสามารถของร่างกาย อาชีพเสริมเพิ่มรายได้ แหล่งเงินทุนเพื่อลงทุนประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุบางคนสภาพร่างกายสามารถทำงานได้แต่ยังประสบปัญหาดังกล่าว คือไม่มีความรู้และขาดแหล่งทุน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐเช่นเดียวกันที่มีความเห็นว่าสมควรพัฒนาสวัสดิการด้านรายได้โดยเสนอแนวทางการพัฒนาไปที่การเน้นการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพ เน้นเสริมสร้างความรู้การประกอบอาชีพ โดยได้เสนอแนวทางการนำเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมาเป็นแหล่งทุนโดยการหักเงินจากเบี้ยยังชีพคนละ 10-20 เปอร์เซ็นต์นำมาเป็นเงินลงทุนประกอบอาชีพหลังจากได้ผลประโยชน์การ นำเงินมาหักทุนแล้วจึงนำเงินกำไรมาแบ่งกันเป็นเปอร์เซ็นต์ตามที่ตกลงมา

ด้านความมั่นคงทางสังคมและการคุ้มครอง พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสภาพครอบครัวมีความเปลี่ยนแปลงไปจากปัญหาเศรษฐกิจทำให้มีรายจ่ายในครอบครัวที่เพิ่มมากขึ้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดลง ซึ่งสอดคล้องกับ วิไลวรรณ วัฒนานนท์ (2543) ที่ระบุว่าผู้สูงอายุมีความต้องการด้านบทบาทและความสัมพันธ์ในครอบครัวเนื่องจากปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมากเทศบาลจึงต้องดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุในด้านนี้ จากความเป็นสังคมเมืองจึงทำให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมนั้นจึงมีน้อยสภาพจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้สูงอายุก็เช่นเดียวกัน

ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการอยู่มาก ผู้สูงอายุส่วนมากมีโรคประจำตัวบางรายมีถึง 2 โรค โรคที่พบมาก คือ เบาหวาน หัวใจ และไขข้อ ผู้สูงอายุที่ใช้สิทธิบัตรทอง 30 บาท และสิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลจากต้นสังกัดได้ เลือกเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐ เช่น โรงพยาบาลพุทธชินราช โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่ทำประกันชีวิตประเภทนอนจะเข้ารับรักษาในโรงพยาบาลเอกชน แต่ถ้าเป็นอาการเจ็บป่วยที่ไม่หนักจะเข้ารับการรักษาที่คลินิก ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต้องการให้บริการด้านสาธารณสุขว่ามีความล่าช้าในการดำเนินงาน จ่ายยาไม่ค่อยได้คุณภาพ ต่างกันระหว่างโรงพยาบาลรัฐกับเอกชน ผู้สูงอายุยังมีความต้องการการรักษาพยาบาลที่ได้มาตรฐานรวมถึงการออกตรวจสุขภาพนอกสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับ มณฑาทิพย์ วุฒิ (2553) ที่ระบุว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น ต้องการหน่วยเคลื่อนที่บริการตรวจรักษาสุขภาพ

ด้านนันทนาการ พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการมาก ผู้สูงอายุส่วนมากได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาล แต่ไม่บ่อยเพราะสภาพร่างกายไม่อำนวยต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่บอกว่าโครงการการจัดกิจกรรมไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากผู้สูงอายุมากเท่าไร การจัดกิจกรรมด้าน

นั้นหนาของการขอเทศบาลนั้นจะเป็นการจัดกิจกรรมผ่านศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนทั้ง 4 แห่ง แต่ยังไม่ครอบคลุมตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ดังนั้นเทศบาลจึงควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเพื่อให้แพร่หลายมากขึ้น สอดคล้องกับ ชารา บินเยาะ (2551) ที่ระบุว่าความต้องการการสนับสนุนการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องนั้นพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นยังต้องการการสนับสนุนในด้านการจัดสวัสดิการสังคม รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมาก

ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการปานกลาง ผู้สูงอายุส่วนมากมีความคิดเห็นต่อบริการสาธารณะที่จัดให้กับผู้สูงอายุมีความพึงพอใจแต่ยังสมควรที่ต้องปรับปรุงโดยเพิ่มจำนวนบริการให้ครอบคลุมมากขึ้น ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐก็เช่นเดียวกันที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ คิดเห็นว่าบริการสาธารณะที่มีอยู่ทุกวันนี้ยังมีน้อยจนเกินควรเพิ่มจำนวนบริการสาธารณะให้มากกว่านี้ เช่น สถานที่ราชการ สถานที่บริการที่ประชาชนต้องเข้าไปใช้บริการอยู่เป็นประจำ เช่น ห้องน้ำยักพบได้น้อยตามสถานที่ต่างๆ ผู้วิจัยยังมีความคิดเห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยวก็เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และพิพิธภัณฑ์ ก็ควรมีบริการสาธารณะนี้เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับ ปราบณา ศิริเบญจรัตน์ (2553) ที่ระบุว่าอุปสรรคเกิดจากปัญหาร่างกาย การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เอื้ออำนวยต่อสภาพร่างกายผู้สูงอายุ เช่น บริการขนส่งสาธารณะ ห้องน้ำ ผู้สูงอายุจึงมีความต้องการให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ เช่น ห้องน้ำ ทางเดินปราศจากสิ่งกีดขวาง

ด้านที่พักอาศัย พบว่าผู้สูงอายุส่วนมากมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นเกี่ยวกับบ้านพักคนชรา โดยส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่าต้องการให้มีการจัดบริการบ้านพักคนชรา เพราะปัจจุบันผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เพราะการเดินทางไปทำงานต่างจังหวัดของลูกหลานทำให้ผู้สูงอายุไม่มีคนดูแล และรองลงมาคือความต้องการมีที่พักอาศัยที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ที่ระบุว่าปัจจุบันไม่มีนโยบายสร้างบ้านพักคนชราเพราะเป็นหน้าที่ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้รับผิดชอบ แต่ทางเทศบาลจะจัดทำเป็นโครงการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอยู่ในบ้านพักอาศัยอย่างปลอดภัยและมีความสุข เพราะสถานที่ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมจะช่วยลดอุบัติเหตุและสร้างความสะดวกสบายให้ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับคู่มือการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุของสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ที่มีแนวคิดออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ โดยมีหลักการ 4 ข้อ 1. ความปลอดภัยทางกายภาพ มีระบบสาธารณูปโภคที่ดี ห้องน้ำมีราวจับ พื้นกระเบื้องไม่ลื่น มีสัญญาณขอความช่วยเหลือที่หัวเตียง และห้องน้ำ 2. สามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่นการมีทางลาดรถเข็น 3. สามารถสร้างแรงกระตุ้น เช่น การใช้สติกเกอร์ที่สดใสชัดเจนจะทำให้กระตุ้นกระชวย ไม่ซึมเศร้า กระตุ้นให้ผู้สูงอายุสามารถนำความสามารถมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชน เช่นจัดที่อยู่ใกล้โรงเรียนสอนเด็กเล็ก ห้องสมุด 4. ดูแลรักษาง่าย ควรเล็ก สะดวกสบายในการดูแล

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เสนอผลการศึกษารวบรวมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่เหมาะสมตามความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
2. สนับสนุนให้หน่วยงานต่างๆในจังหวัดทั้งภาครัฐและเอกชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุเพื่อความครบถ้วนและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. เพิ่มงบประมาณเพื่อการพัฒนารายได้ของผู้สูงอายุเป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาวเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นในอนาคต พัฒนาการฝึกอาชีพตามความสามารถร่างกายผู้สูงอายุ สนับสนุนแหล่งทุนเงินประกอบอาชีพ ลดหย่อนภาษี และจัดตั้งกองทุนเงินออมยามชรา

4. สนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นการพัฒนาเทศบาลให้มากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุอยู่ในสังคมอย่างปลอดภัยมีความสุขลดความเหลื่อมล้ำทางฐานะในสังคม สนับสนุนให้ผู้สูงอายุใกล้ชิดครอบครัวดูแลลูกหลานในฐานะครูในสังคม

5. เพิ่มช่องทางดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่เข้ารับการรักษายาบาลในโรงพยาบาลเพื่อลดความล่าช้าในการดำเนินงาน และหน่วยเคลื่อนที่บริการตรวจสุขภาพในชุมชนรอบเขตเทศบาลนครพิษณุโลก รวมไปถึงการจ่ายยาที่ได้คุณภาพ

6. สนับสนุนกิจกรรมนันทนาการให้ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์ต่อตนเองและทำประโยชน์ต่อสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ

7. เพิ่มจำนวนบริการสาธารณะให้มากขึ้น เช่น ห้องน้ำ ทางลาด รววจับ รถเข็น ในสถานที่ราชการ สถานที่บริการที่ผู้สูงอายุต้องเข้าไปใช้บริการ และสถานที่ท่องเที่ยว รวมไปถึงการลดค่าโดยสารขนส่งมวลชนให้กับผู้สูงอายุ

8. ขอบงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อสร้างบ้านพักคนชรา ปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายผู้สูงอายุเพื่อลดอุบัติเหตุภายในที่พักอาศัย และสร้างความสะดวกสบายให้ผู้สูงอายุ รวมไปถึงการยกเลิกค่าธรรมเนียมการเข้าอยู่ในบ้านพักคนชรา

9. สนับสนุนให้ดูแลผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาสไม่มีญาติ ไม่คนดูแล และถูกทอดทิ้งให้ได้รับเบี้ยยังชีพพิเศษของเทศบาล มีที่อยู่อาศัย ได้รับการยอมรับจากสังคมโดยเป็นการดูแลผู้สูงอายุตลอดชีวิต (Long Term Care)

10. เสนอผลการศึกษาวิจัยที่ได้ให้แก่ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษาประเมินผลของการนำนโยบายผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ของเทศบาลนครพิษณุโลก
2. ทำการศึกษาในพื้นที่อื่น เพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เช่น จังหวัดตาก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และแตกต่างของความคิดเห็นและความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุ
3. ทำการศึกษาในประเด็นที่มีผลกระทบต่อสังคมผู้สูงอายุเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เช่น การมีงานทำหลังเกษียณอายุ ศึกษาสภาพจิตใจผู้สูงอายุภายใต้ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เสื่อมถอย

เอกสารอ้างอิง

- การปกครอง, กรม กระทรวงมหาดไทย. (2554). **บริการข้อมูลประชากร**. [Online]. Available : <http://www.dopa.go.th>. [2555, มิถุนายน 29].
- ชารา ปินเยาะ. (2551). **ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ รมป, สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นครพิชญ์โลก, เทศบาล. (2555). **แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2554-2556**. [Online]. Available : http://th.phsmun.go.th/xls/plan_mix54-56.pdf. [2555, กรกฎาคม 9].
- ปรารธนา ศิริเบญจรัตน์ (2553). **รูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญในเขตจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชาประกอบการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ.
- พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ. (2554). **ข้อมูลสถิติผู้สูงอายุ**. [Online]. Available : http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatSubDefault_Final.aspx?catid=6. [2555, กรกฎาคม 15].
- มณฑาทิพย์ วุฒิ. (2553). **ยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลอรัญญิก อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ระพีพรรณ คำหอม และคนอื่นๆ. (2547). **โครงการประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บางกอกบล็อก จำกัด.
- วิไลวรรณ วัฒนานนท์. (2543). **ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุชุมชนบ้านเปิด อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลชุมชน). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, มูลนิธิ. (2553). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ : บริษัท ที คิว พี จำกัด.
- สาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก, สำนักงาน. (2554). **ประชากรจากทะเบียนราษฎร์**. [Online]. Available : <http://www.plkhealth.go.th/bifm/pop>. [2555, กรกฎาคม 9].
- สมพิศ มีสุข (2554). **การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลห้วยสำราญอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- โสภณ แท่งเพชร. (2550). **รายงานประชากรผู้สูงอายุภาคเหนือ : กรณีศึกษา อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน**. สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ. [Online]. Available : http://ilo.org/asia/info/public/pr/wcms_104838/index.html. [2554, ธันวาคม 22].
- ส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, สำนัก. (2555). **คู่มือการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ**. [Online]. Available : <http://www.oppo.opp.go.th> [2555, ธันวาคม 9].